

מתיקות השבת

יו"ל ע"י ישיבת 'חיים של תורה - לובלין' פניה"ק ירושלים ת"ו
בראשות הגאון רבי מנחם ברוך יאועו שליט"א
תלמידו של מו"ר פוסק הדור בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל

◆ משיחורנו של מורינו ראש הישיבה שליט"א ◆

שיטת קרח בשליחות לדבר מצוה

מתיקות הניסים

— מכתבים למערכת —

השתדלות עד היקר?

מפני צורך כלכלי, נאלצנו לחלק את הבית שלנו, כששני חדרים ממנו משכרים כחידה לזוג צעיר, ואנחנו גורנו בחלק השני שהוא שלשה חדרים קטנים, שם גרנו עם המשפחה ילדים בע"ה. לאחר כמה זמן, עקב בעיה כלכלית קושי בקניית דברים בסיסיים, החלטתי ליצור יחידה נוספת קטנטנה בת 16 מטר רבוע, כדי לכסות עוד קצת מהוצאות המינימום וגם זה בקושי. אשתי לא כל כך רצתה ואמרה שזה לא בגדר ההשתדלות כשקשה מדי וכמעט בלתי אפשרי למשפחה פת שבע נפשות להיות במקום מצומצם שכזה.

לצערי, המצוקה והדאגה לדברים בסיסיים כמו אכל וכי' גרמולי לעשות כפי הבגת והפרשתי מהבית חדר מטבח ושירותים שממנו צרתי יחידה נוספת, כאשר אצלנו בגינת מטבחון עראי ושירותים קטנטן. אנחנו גרים באזור מבקש ומיד קבלנו בקשה להשכיר את החדר לזוג למשך חודשיים, סכמנו אתם תשלום של 2300 שקלים לחודש, סה"כ 4600 שקלים לחודשיים.

היינו צריכים לשמור על שקט, כי בהודו יש צרתי לא היה מממש בחינם בשלון המעטה, אני לא רוצה לפרט את הקשיים, המטבח והשירותים המאלתרים וכי ומשאר לכן לדמין את חסר הנעימות, וחסר תחושה של בית פרטי שקלנו צריכים ורוצים. מאחר והשארנו ביחידה את הארון, היינו וקוקים לארון אחר בשבילנו. מכיון שנודע לי על אדם מאזור המקום שמענין למסד ארון, שכרתי רכב ונסעתי לקחת את הארון, אותו קשרתי לגגון הרקב.

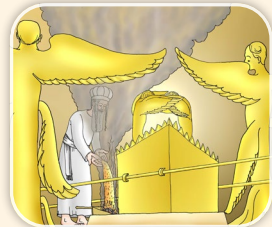
בדרך חזרה כאשר הסתובבתי בכפר שמעתי 'בום' וגילתי שפגעתי ברקב אחר לרכב השני לא קרה כלום ב"ה, אבל לרכב שלי, ואת אומרת של היהודי שהשכיר לי, קרה נזק, אמנם נזק קטן ב"ה, אבל נזק זה נזק. לאחר שהגעתי חזרה לביתי, פרקתי את הארון, המשכתי לבית בעל הרקב כדי להחזיר לו אותו, כאשר אני צריך לדחוף לו בחסר נעימות על כל מה שקרה. הוא מצדו לקח את הרקב לתקון ואמר שיודיע לי כמה עליל שלם. לאחר וימים הודיע שתקן את הנזק ואנחנו צריכים לשלם. 4600 שקלים! בדיק מחיר השכירות שקבלנו לחודשיים:

אין צורך להוסיף מילה. לפעמים אנחנו בטוחים בהשתדלות שלנו ועושים מעבר לכוחותינו או יכלתנו בשבילי כמו שהייתי מגדיר את זה פה, ואז הקב"ה מראה לנו בדיק רב' מי מבאי את הפרנסה, והשתדלות יתרה שהיא 'על חשבון' לא תביא את הישועה.
בברכה ובתודה, מ. מירושלים

איש מקטירי הקטרת, כי מעיקרא, הקב"ה צוה אותם להקטיר קטרת כדי שיירשעו על ידה מדת אריכות אפיים על ידי ריחה הטוב הפזיר את אריכות אפיו של הקב"ה, אף בלבם היתה אש נוראה של פעם על משה רבנו, לכן יצאה אש מלפני ה' ואכלה אותם.

קטרת של צדיק

מה שאין פו אצל אהרן הכהן, שלבו היה זה טוב והתנהג באריכות אפיים גדולה והיה משפין שלום בין בעלי מחלוקת ובין איש לאשתו ומלמדם להאריך אף ולא לזעם אחד על חברו (רש"י בפרק כ"ט), זכה שהקטרת שלו היתה מעלה עשן ומניבה ריח טוב, שהריח הטוב הוא בעצם נשימות ערות ומסמל על אריכות הנשימות שהוא אריכות אפיים וסבלנות.

ולקאור, נראה היה לעינינו שאחרי שקרח ועדתו נענשו בדרך מופת ופלא כזה שלא היה מעולם, בודאי קעת כלם ישובו בתשובה, אבל המציאות היתה להפך, שהעם באו מכה לתרעומות נוספות, כמו שרואים שצאמר בפסוק: 'ויילנו כל עדת בני ישראל ממחירת על משה ועל אהרן לאמור אתם המיתם את עם ה', ועד עתה רק קרח ועדתו חלקו על משה, וגם מי שהיה בלבו נגד משה לא הוציא את תרעומותיו מפיו, אבל עתה 'ויילנו כל עדת בני ישראל', ואכן נשאלת השאלה, כיצד העם יכלו לטעות שוב בטעותו של קרח אחרי שראו את הענש המופתי שה' העניש אותו?

רחמנות מטעית

אלא שפך הוא טבע בני האדם, שפאשר הם רואים שמעניישים את החוטא, זה גורם באתם רגעים ידעה בלב הרואים את עושו, אבל לאחר מכן מתעוררת טריגיא בלבם מרחמנותם על האדם שזענש, וזוהי פמיון טעות, כי כל הפנחס על

"ויקח קרח". לקיחה היא מלשון 'מקח וממכר', כלומר שקרח רצה לעשות לעצמו עסק ופעלה שתועיל לו לקבל שררה וכבוד, ומשה רבנו התנחם אליו ואל עדתו וענה להם על שאלותיהם, וזאת מפני שפלותו הגדולה של משה, שהבין את הקשי של קרח ועדתו שהם מתאמים לשררה ולכן התנחם אליהם והסביר להם מדוע המעמד שהם קבלו הוא הטוב ביותר עבורם. אבל בפסוקים רואים, שקרח ועדתו לא שנו את דעתם לאור דברי משה, ואדרבה, המחלוקת הלכה ובערה בהם יותר.

הטענה של קרח היתה שהוא לא רצה שמושה ואהרן יעשו את עבודות המשכן לבדם פשליחי צבור של עם ישראל, אלא הוא רצה בעצמו לעשות את העבודות, פעבודות הקטרת, שהרי מצוה בו יותר מבשלוהו, ויותר מכה, נראה שקרח סבר שאי אפשר לעשות שליח לדבר מצוה ולכן טעו: 'כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה', כלומר, שכל אחד מישראל הוא קדוש וראוי לו לעבד בעצמו את ה'.

שליחות שהיא מצוה

אבל הקב"ה לא היה מרצה מהעדרו של קרח, כי האמת היא שכל ישראל ערבים זה לזה, ולכן שליח אחד של הצבור מוציאם ידי חובתם, כמו קרבן התמיד שהוא חובת צבור והכהנים מקריבים אותו בשביל כל הצבור, ובעשית המצוות פעבודות המקדש על ידי שליח הצבור, יש מעלה יתרה, שמתגלה בכה אהבתם של ישראל זה לזה, שהם פאיש אחד בלב אחד.

ומשה רבנו קרא לדתו ואבירם! הם עמדו נציבים בפנת האהל ודברו וזולזל על משה רבנו והקב"ה פעם על קרח ועדתו והקליע אותם חיים באדמה, ואש יצאה מאת ה' ואכלה את מאתים וחמשים

פניני אגדה

• הרה"ג ר' אליהו קאהן שליט"א
משגיח דרשיביתנו

להתברך "עד בלי די"

שנינו בראבות: "אל תהיי בעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס", בארו המפרשים, שאין פגנת התנא לאסור לקבל פרס, אלא פגנתו לומר שאדם לא יבנו לעשות את רצונו בוראו על מנת לקבל פרס.

ובענין הפרשת מעשרות, אומר הגביא מלאכי בשם ה': "הביאו את כל המעשר... ובהנינו נא בוזאת... והרייתי לכם ברכה עד בלי די", ונראה מהפסוק שאדם שמקום מצות מעשר יכול לבנו שהוא על מנת לקבל פרס, כלשון הפסוק: "ובהנינו נא בוזאת", ועוד פרס גדול כל פה, שיקבל "ברכה עד בלי די", הניצוד?

אלא, עלינו להתבונן בכה שה' מדבר אלינו בלשון תחנונים "ובהנינו נא", שנקחו אותו ונקא בענין של נתינת מעשר, ואפשר לבאר ולומר טעם לדבר, מפני שלקדם את רצונו ה' "שלא על מנת לקבל פרס", אין בכה הפסד, אלא רק מניעת רוח ותגמול על כך שמקדים את רצונו ה'.

אבל בנתינת מעשר, נדמה לאדם שהוא מפקיד ממנו, ולכן הקב"ה מבקש מאתנו דרך הנביא שאכן נבחן אותו על כך שהוא ידעוף לנו שפע על נתינת המעשרות ובהם ננהג "על מנת לקבל פרס", והאדם ינכח לראות שלא רק שלא יפסיד מפרו, אלא אף ירוויח ויזכה להתברך "עד בלי די", עד שיבולו שפתותיכם מלומר די'.

אזכרים פקדון ועדתו, סופו להתאכזר על רחמינו כמשה וסיעתו.

ובפסוקים מבאר שאחרי המגפה שהיתה בעקבות התלונות הללו שהעם התלוננו אחרי עונשם של קרח ועדתו, ה' צוה למשה רבנו להכניס מטות לקדש הקדשים, ורק במטה אהרן עלה ציץ וישקדים, ורק דרך המופת הזה כלם האמינו וסרו תלונותיהם ונסתתמו טענותיהם, כמו שהקב"ה מצוה את משה: "השב את מטת אהרן לפני העדות למשמרת לאות לבני מרי ותכל תלונתם מעלי ולא ימותו", וצריך להבין, מה היה מיחד במופת הזה, שעצר את תלונותיהם יותר מהמופת של קליעת קרח באדמה ושרפת כל המאיתם וחמשיים איש?

חכמת החנוך

אלא נראה לבאר, שהנהגה זו באה ללמדנו, שהדרך של עונשים ומכות, אמנם היא ראיה לחוטאים, אך אינה בהכרח גורמת לאדם להשתנות

ולשוב מדרכו הרעה, אלא יזקא חנוך ולמוד דרך האהבה והחסד מועילים יותר להשיב את החוטאים בתשובה, ומכאן יש ללמוד דרכי חנוך, שהנוהג הילדים המועיל הוא רק באפשר מחנכים באהבה ובהנהגה, וכשיש לאדם רצון להכות את בנו שלא באופן הנכון והראוי, ילמד מעונשם של קרח ועדתו וחמשיים ומאיתם אנשיו, שהעונש הזה לא העיל.

ולמד מהשקדים שגדלו במטה אהרן, שדרך החנוך הנכונה היא לשקד להיטיב לבנים וגלל מי שרוצים להשיבו לדרך המוטב, ובשקדים את הילדים לקחים דרך מתיקה, כמו הלך של מטה אהרן שגדלו עליו שקדים, אזי מתפללים התלונות והעונות בלי צורך לעונשים ולהריגות ח"ו, כמו שהקב"ה אומר למשה שמשא אהרן שיעמד במשפך יגרם ש'תכל תלונתם מעלי ולא ימותו', הם לא יצטרכו כבר לעונשים ולמיתות.

מעלתה של השתיקה למול הדבור

מה שראו בעיניהם ולפי מה שהיה נראה להם שעם ושראל לא יוכלו להתגבר על יושבי הארץ וליכבש אותה, ואם כן צריך להבין, מה היתה התביעה עליהם?

ובנביא מספר שגם: הושע שלח מרגלים, ובשונה מהמרגלים ששלח משה, פתחו וכלב הלכו רק לעיר יריחו, וה' זמן להם שיגיעו לביתה של רחב האנה שהיתה בעלת עברה והחטיאה את הרבים

איתה במדבר (במדבר יח): "קרח שפקח היה, מה ראה לשטות זו? אלא עינו הטעונו. כיוצא בזה, בפרשה הקודמת קאנו על חטא המרגלים שגם הם עינם הטעתם להוציא דבה רעה על הארץ.

דהנה לכאורה קשה, הרי פאשר משה רבנו שלח את המרגלים לרגל את הארץ, הוא אמר להם במפךרש שיבדקו האם יושביה הם חזקים או חלשים וכו', והמרגלים ענו על כל שאלותיו לפי

מתיקות דרך האהבה והעין טובה

בציור שבכותרת הגליון: רואים שהאדמה פתחה את פיה ובלעה את קרח ועדתו עם כל חפציהם, וכל זאת ארע מפני שעינו של קרח הטעתה אותו לחלק על משה. והיה זה לאחר שהמרגלים עינם הטעתם לדבר קרה על ארץ ישראל.

מהו ההבדל המהותי בין הדרך של יראה ועונשים לדרך של אהבה ודרכי נעם?

מהו השרש שגרם למרגלים להוציא דבה על הארץ?

על כך במאמר: "שיטת קרח בשליחות לדבר מצוה"

על כך במאמר: "הכרת פניהם ענתה בהם"

פניני הלכה

• הרה"ג ר' יוסף מאנדל שליט"א ר"מ בישיבתנו •

דיו עקר הפוטר את הטפל

פסק מן השו"ע (אורח סי' רב): 'כל שהוא עקר ועמו טפלה, מברר על העקר ופוטר את הטפלה', ובאר שם שהפילו אם אוכל כל אחד לבדו, והניו שאוכל קדם את העקר ולאחר מכן את הטפל, אבל אם אוכל את הטפל תחלה, מברר גם על הטפל.

ובגדר עקר וטפל, כתב המשנה ברורה שהרב הוא העקר והמעוט הוא הטפל, אלא אם כן המעוט הוא מתמשת מיני דגו אחד הם העקר ובלבד שתהיה בהם ממשות, אבל אם ערבים במים עד שנעשו רבים וראויים לשתיה, מברר שהכל על המים ופוטר את מיני הדגו, וכמו כן אם ערב קמח מתמשת מיני דגו בתוך תבשיל ורקות, כדי לדקאו או להשוות לו מראה נאה, הרי הקמח טפל לתבשיל.

החיי אדם (פלא נ"ל סי' ע"ב), כתב, דמה שהולכים אחר הרב בעקר וטפל, הוא דוקא אם המעוט אינו נכר בפני עצמו, אבל אם כל אחד נכר בפני עצמו וראינו נמוח עד שנעשה לטפל, מברר על כל אחד את ברבנותו הראויה לו, ולפי זה, אם ערב בשר בתבשיל והבשר נכר בפני עצמו, יש לברר גם עליו, ויש לעיין עוד.

ואכן הם קימו את מצותו והושעו רבם ונכנסו לארץ עם שתיקה וענוה וכו' ואת ארצם וכו' ולפי שיש דברי חזק גדולים מאד דרך רחב האונה, שהיו אלו דברי חזק שהם לא ידעו מהם, שהרי הם ראו את הנסים שעליהם דברה רחב, שהקב"ה עשה עמיהם פקודים ים סוף, אבל הם לא ידעו עדיו איה הגויים התניחו לנסים הללו ורק מרחב הם שמעו זאת.

כדי שאינו הפך אפילו להפוך את שמו של משה על שפתי, וכיון שהיה בלבם על משה, שתיקו כדי לשמוע את דבריו, וכששתיקו, הוא שבח את משה ואמר שבכותו הם יצאו ממצרים ונקרע להם הים וירד להם מן.

לשון הרע מדבור חיובי

ואמנם, כלב התפון בקר לטובה, להגן על כבוד ה' ועל כבודו של משה עבד ה', אך כשנתבונן נבחנו, שבאותם רגעים: והיושע בן נון נקט בפלך השתיקה, ועל כך אפשר להמליץ את מאמר חז"ל: 'מילה בטלע שתיקה בתרי', כי כשהעם שמעו שכלב אמר "עלה נעלה וירשנו אתה", וכן בעקבות הדברים שהוא דבר בשבח משה, הוא נתן פתרון פה למרגלים לדבר במפרש סרה על הארץ: "לא נוכל לעלות... ויצאו דבת הארץ".

ובזמן המרגלים, בנדאי כלב בן יפונה היה צריך להשתמש בלח הדבור ולומר את הדברים שאמר, והיה זה מן השמים, כדי לגלות את מצפוני לבם של העם שהיתה להם תרעומת וחסר אמונה בה', כמו שכתוב: "ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויכפו העם בלילה ההוא", שמחמת כן הם לא היו ראויים להפנס לארץ ומתו במדבר.

לחסור את הרע שבלב

אלא שבדברי כלב כלפי המרגלים, התקנים רק "סור מרע", שיצאו והתגלו כלפי חוץ הטענות המרות שהיו בלבם כלפי משה, אחרי שהוא היטיב להם הרבה מאד, ולכן פתח והושע בקש מהם שיפנסו לרגל את הארץ "חרש". כדי לקיים "עשה טוב", שיצאו את שיעור ה' ויחלוקו, והיושע שלח אותם "מן השמים" שילמדו מהשטות שארעה בזמן המרגלים, שעדיין לנקט בפלך השתיקה, ו"חרש" הוא מלשון חרס (ש"ס), שיחושע בקש מהם שיפנסו עם מדת הענוה, שיצאו עם שפלים ככלי חרס, וכן יקשיבו לדברי העם היושב בארץ.

במשך ארבעים שנה (ובחיים טו), ודוקא אשה שפלה כזאת הצילה אותם וחקקה אותם באמונה בה' ושבדאי עשה להם נסים ויכולו לכבש את הארץ, ועל ידי התחילה שיעתם של עם ישראל לכבש את הארץ ולהתנחל בה.

שפלה תועיל ומעלים יאקו?

יצריה באור, אף יתכן שתחלת כבוש הארץ נעשתה על ידי אשה כל כך שפלה שהחטיאה את הרבים, כשעלמות זאת המרגלים, אף על פי שהיו נשיאי העדה ראשי בני ישראל, לא עמדה להם כל צדקתם ומעלתם וחסותם בהוצאת דגה על הארץ. וכמו כן, בפרשתנו רואים, שקרח שהיה אדם גדול, מנושאי ארון הקדש, אף הוא נכשל בעיני הרעה לחלק על משה עבד ה', וסופו שאינו זוכה למה שצדקה רחב, על אף שהיתה בעלת עברה, ולהפך, הוא פלה בגיהנום ורחב זכותה לאחרית טובה, שנשארה ליהושע בן נון ועמדו מפניה נביאים לישראל, כמובא בגמרא (מגילה ט"ז): 'שמונה נביאים והם כהנים יצאו מרחב האונה ואלו הן: גרגיה ברוך ושריה מחסיה רמיה חלקיה חנמאל ושלום?'

אלא, להנהיג והושע שלח את המרגלים - פתח וכלב "מן השמים", והוא מלשון שטות, שיהושע אמר להם שיצאו מהשטות של המרגלים שישלחו בזמן משה, וכתוב: "חרש לאמר", ויש לפרש בה שיהושע אמר להם שעליהם להפנס בשתיקה, הפך ממה שדברו המרגלים סרה, אף גם הפך ממה שבזמן המרגלים כלב הרצה להשתמש בלח הדבור.

שבזמן המרגלים הראשונים, כלב השתמש בלח הדבור להשתק את העם, ועשה זאת עוד לפני שהמרגלים דברו סרה על הארץ, כמו שכתוב: "ויהי כלב את העם", וכתב רש"י שכלב התחיל לדבר בגלוי ככלי משה, ואמר וכי זה בלבד מה שעשה לנו בן עמרם, והוא הראה בקר שפככול הוא חפץ לדבר בגנותו של משה, עד

שעור באמונה לגדולי ישראל

שבריר הדבר שה' יתן להם לכבש את הארץ, שהיא השביעה אותם ושיצילו אותה ואת כל משפחתה.

וכעת התקנים בכלב שתיקה בתרי, שהשתיקה שהיתה לכלב בבית רחב, היתה שווה לפלם ממה שדבר בזמן המרגלים, כי בזמן המרגלים אמנם ברור שהוא עשה טוב בדבורו, שעל ידי זה התגלה מה מצפוני לבם של העם, אך פתח בזמן והושע, בזכות השתיקה הזו, הוא זכה לשמוע מרחב את דברי החזק שהיה לה לומר, שאילו היה מדבר בעצמו, רחב היתה רק מאשרת את דבריו ולא היה נשאר לה מקום לומר את מה שיש בלבה לומר.

עוד רוח באיש' לחטא, והיא כלה להעיד על זה, כי מובא בנבחים (ש"ס), אין לך פה שר ונגיד שלא בא לביתה של רחב, והיא העידה שבזמן הנסים שה' עשה לעם ישראל, מרב פחדם, לא באו לביתה.

קל וחומר של בעלת תשובה

והיא גוללה ופרטה בפניהם את כל הנסים שנעשו להם מקריעת ים סוף, ולאחר מכן שה' הפך לבניהם את סיחון ועוג שהיו מלכים חזקים מאד, ועשתה קל וחומר, שאם בן בנדאי שה' יזכה אותם לכבש את הארץ, ועד כדי כך היא הראתה להם

כשהמרגלים ששלחו יהושע - כלב ופנחס נכנסו לארץ, סבב הקב"ה שדדיק הבית הראשון שהם נכנסו ברגול הארץ היה של רחב האונה, ואף על פי שהיא חטאה והחטיאה את הרבים, פתח הם ראו שהיא חזקה באמונה בה' וחקקה בתשובה לפני ה' בכל לבה, כמובא בגמרא (ובחיים טו), והיא אמרה להם שכל יושבי הארץ פוחדים ולבם נכנס למול עם ישראל.

והיא הוכיחה להם זאת, שהרי "ולא קמה עוד רוח באיש", הגויים כל כך נרתעו מידו ואין עזו של ה' יתברך ומהעז שהיו נותן להם, עמו הקדוש, עד כדי שבעת הנסים שהוא עשה להם, "לא קמה

עצות מתוקות

בְּמִינוֹ, שאין לנו את הנסיים שהיו לדור המדבר עלינו להתחזק בכל כחינו להאמין בה ולהתבונן בבריאות שיש לנו. שהיא ההוכחה הגדולה שהקב"ה עומד ומושיג עלינו ומוטיב לנו בכל עת ורגע וכמו שאמר איוב: "מבשר אֲחוּה אֵלֹהִים".

מתיקות שיחי

רבנו של עולם, רחם עלינו וזכה אותנו לחוש אותך בכל עת, כמו שאבותינו זכו לחוש אותך ולראות את אהבתך אליהם בהיותם במדבר במשך ארבעים שנה, שבהם כלכלת אותם במו והשמיטת אותם במים ובים מידך הרחבה וסוככת עליהם בעניי כבודך.

כן תרחם עלינו ותן לכל אחד מן ישראל די מחסורו, פרנסה בשפע ברוחניות ובגשמיות, ודירות רחבות ידים לגדל בהן כנים וכני כנים לתורתך ולעבודתך, ונוכה לבא מהשפע שהננת אותנו ושתחננו לארהב אותך בכל לבנו ונפשנו ולא נשים למול עינינו אלא את רצונך לכה ויקים לנו דברי דוד מלכנו: "ה' יגדל כל תאותי", אמן סלה.

מדה מרה ללא תועלת

ועל כיוצא בזה כתוב, שלעתיד לבוא הנחש יבוא ויזיח את האדם ויאמר לו: "אין יתרון לבעל הלשון", כלומר, שפשיש לאדם יצר לאכילה ושתיה וכדו', כמו העברות של רחב, מיוב שיש לו בכה נסיון קשה, מפני שהוא מבקש את הנאת עצמו, אבל על עין רעה והוצאת דבה יש עליו תביעה גדולה יותר, מדיע הוא מדבר סרה על חברו או מסתפל עליו בצרות עין, בעוד שלא תצא מפה שום הנאה או תועלת ו"מה יתן לה ומה יסיר לה" לדבר רעה על אחרים.

ואם כן, זה שהקב"ה סבב את הישיעה דרך רחב ואלו דרך המרגלים הישיעה התרחקה מלבא למשך ארבעים שנה, מלמדנו כמה חמורה מידת העין רעה, שהמרגלים גרמו בכה לעם להפך את הקערה על פיה ולחשב שה' שונא אותם ומסרתו בהוציאם אותם ממצרים היתה כדי להשמידם על ידי הקנענים חס וחלילה, כמו שנאמר: "ויתרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו", וזאת מפני העין הרעה שהיתה למרגלים, שבכה הזיקו לכל עם ישראל כלו ברוחניות ובגשמיות, שגרמו להם להתרעם על ה' וכתוצאה מזה להתעפב עוד ארבעים שנה במדבר, מה שאין כן רחב, מפניו שהיתה בה עין טובה, זכתה ודרךה הגיעה תועלת לעם ישראל.

קעת יובן, שיש חלוק בין המרגלים וקרח לבין רחב, שאמנם רחב היתה לקינה בעברות ובמאות שפלות, אך היא לא חטאה בעין רעה ובקנאה בין אדם לחברו, ואדרבה, בפשטותו ובפסיקויות, נראה שהיתה לה מידת עין טובה כלפי עם ישראל, שה' היטיב להם בנסיים הגדולים שהיא זכתה למשך ארבעים שנה שה' עשה להם במדבר, וכן רואים את עינה הטובה בכה שהיא חזקה את פניהם וקבל שם ישראל יצליחו וינחלו את הארץ, ולעמיתה, קרח והמרגלים אמנם היו קדושים ונקיים מדבר עברה, אבל היתה להם עין רעה, שטענע גנות וחסרונות נגד משה ואהרן ועבדי ה' ונגיד הארץ שה' דבר בשבחה.

ואמנם המרגלים לא דברו שגר ורק ספרו את אשר ראו ועיניהם, אם גם על כן אפשר לומר: 'מילה סכלת שתקה בתרי', והבנת פניהם העידה שהם לא מאמינים שה' יכול לתת להם לנצח את מלכי ארץ ישראל, כמו שאומר רש"י על מה שאמרו: 'כי תזק הוא ממנו' - 'בכבוד כלפי מעלה אמרו', רח"ל.

וזהו 'שתקה בתרי', שבשתיקה שלהם היה מנח הרבה יותר מהדבור שלהם, שהיה נכר עליהם שהם מקומרים מהארץ ושבכבוד היא ארץ רעה ח"ו, ובה היתה להם עין רעה על הארץ ועל משה רבנו בעצמו, ובעין הרעה שהיתה להם לא היתה להם שום תועלת.

”נגדך כל תאותי”

סקרנות מתוקה

ובמידת הסקרנות צריך להשתמש כדי לדעת את ממקני התורה, ובלמודו יסתקרו לדעת ולהפיק על ידיה את ה', וכמספר שהתנאים היו שואלים את אלהי הנביא 'מאי קבדי קוֹן־שֶׁא בְּרַחֵם הוּא', והוא ענה להם, שבעת הקב"ה מדבר עליהם בעצמם 'ונתן בני כף הוא אומר, מאיר בני כף הוא אומר', והדבר מלמדנו, שבכל פעם שאדם יושב וחושב על ה' ומסתקרו לדעת מה הם מעשי ה', הקב"ה מדבר עליו בעצמו באותו רגע וחושב מחשבות להיטיב לו.

הקדשה, וזכה ויבוא יום שלא יענינו אותו הגלי עולם הזה כלל, ואדרבה, הוא ימאס בכל הרע והמאוס, ויתקמו בו דברי דוד מלכנו 'ה' נגדך כל תאותי', וכפיפה את כל תאוותיה לאהבת ה', וכל היום יושף באהבתו יתברך, שהיא אהבה אמתית ונצחית לעד.

מרידותה של עין רעה

ואדם שלקוי בעין רעה, עליו לדעת שהתביעה עליו היא גדולה ביותר, שהוא עסוק במדה רעה שאין לו ממונה שום תועלת או הנאה והוא יכול להגיע מכר להזיק לזולתו, ולכן עליו להתאמץ בכל כחו לגרש ולמגר מלבו את נגוע הנצרת הזה של עין רעה ובמקומה יתעשר ויתפאר בכתר העין טובה, שהיא המדה הנפלאה שהשתבח בה דוד משיח ה', 'יפה עיניו וטוב ראו', ויתן בנדבת לב דוקא לאותו חבר שהוא שונא אותו או שהוא מתקבא בו.

אדם שלקוי בגצר הרע של תאוות רעות, יתפלל ויזעק אל ה' בתחנונים שיציל אותו שלא יפשל, ויתחזק לשמור את עצמו מכל דבר שמביאו לידי נסיון, ולא ישבר ברוחו מהנסיונות הקשים שיש לו, כי כגדל הנסיונות הקשים שיש לו, כך פה יתגבר ויעמד בהם, וזכה למעלות גדולות יותר.

לכן יתגבר בכל פעם מחדש לעמד בנסיונות ולא יפול ברוחו גם אם חלילה הכשילו יתצר רח"ל, ולא ישמע בקול הצר המימש אותו בטענה: 'עין שפך פעם אתה נכשל, למה לה להתגבר שוב, הרי אתה תפול שוב ושוב', כי על הצדדים להתחזק, וכבר ידועה הדרך של 'שבע יפול צדיק וקם', שאף אם נשלת שבע פעמים, תקום ותיקום שוב פעם בכחות מחדשים.

לאכל רק בריא!

ועליו לדעת ששטרש האהבות הרעות שיש לו הוא מנה שנושמתו ונערת באהבה גדולה ועצומה לבזרר יתברך, והוא דומה לאדם שמתאזה לאכילה ולשתיה עקב כף שגופו תשוש וחלש ונצרך להתברות הוא עצמו במאכלים הבריאים לגוף, ובמקום זאת הוא בוחר לאכל מאכלים המזיקים לגוף, כך אדם שעסוק בתאוות עולם הזה, עליו להטות את אהבתו מהכלים אלו ולהעביר את לבו באהבה עצומה לבזרר יתברך המיטיב עמו בכל עת.

ואם יתאמץ בכל כחו להפך את אהבותיו לצד

”ופריו מתוק לחיבי”
איך יתכן שקרח והמרגלים שהיו ראשי בני ישראל, נכשלו הוציא דבה על משה רבנו ועל הארץ, וסופם היה מר, ואלו רחב, עם כל מה שהיתה בעלת עברה, זכתה לדבר טוב על הארץ וסופה היה מאשר?
הפתרון לחדה מונח בתוכן גיליון 2. ניתן לשלוח את החשבוה לכתובת האי-מייל: 7885595@gmail.com או בהודעה קולית בקו 'קול מתקוות': 073-313-4395. בצירוף שם כתובת וטלפון (הזוכים מפרשת בהעלותך: ישראל אריה ברגר, ירושלים, יהודה כהן, בני ברק.